

Μάθημα 2ο:

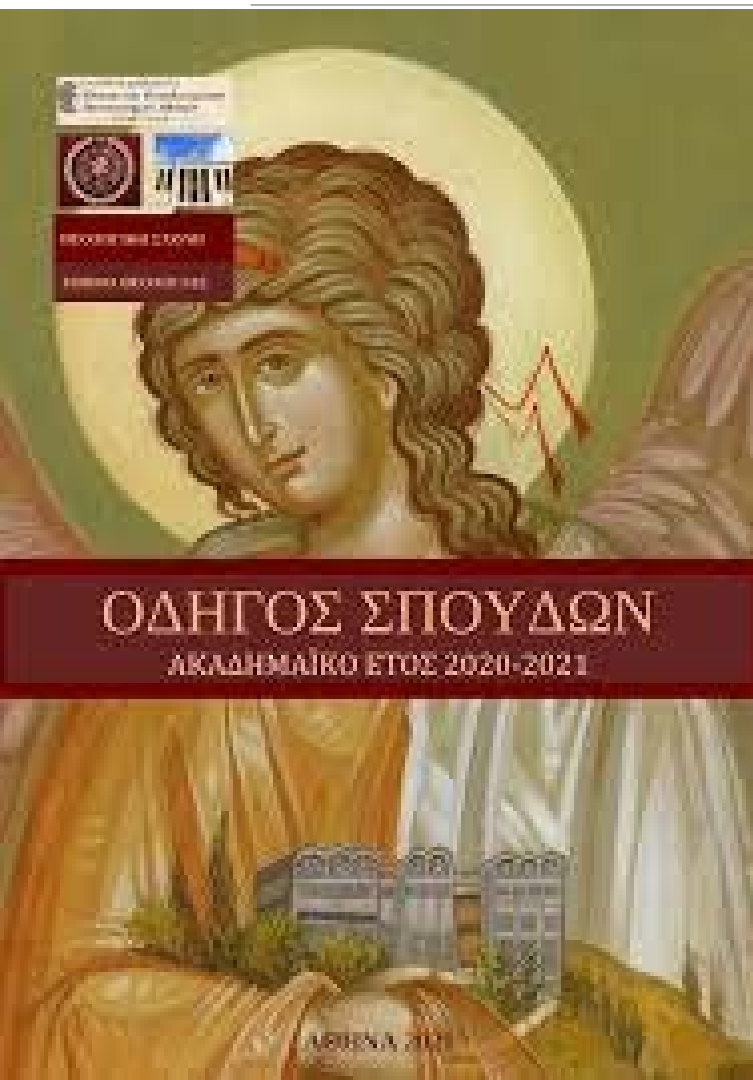
Η επιστημονική θεολογία των νεότερων χρόνων

– Η εισαγωγή στη Θεολογία δεν εισάγει στο περιεχόμενο αλλά στις θεολογικές προϋποθέσεις, στα προβλήματα και στη μεθοδολογική προσέγγιση της θεολογικής επιστήμης.

– Η εισαγωγή αυτή αποβλέπει στην καταρχήν γνωριμία με το γνωστικό περιεχόμενο, τους επιμέρους κλάδους της θεολογικής επιστήμης, με τη μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας ώστε τα συμπεράσματα της Θεολογίας να είναι επιστημονικά αποδεκτά.

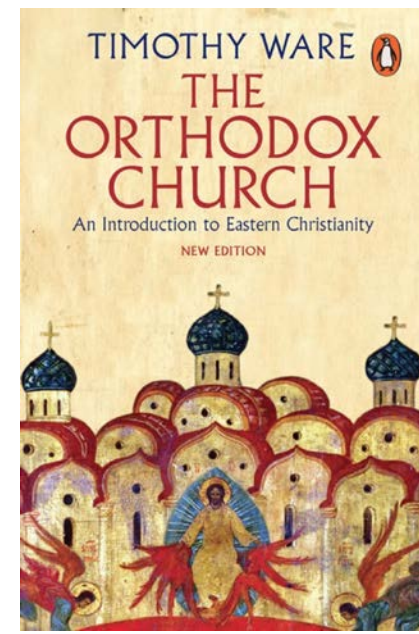
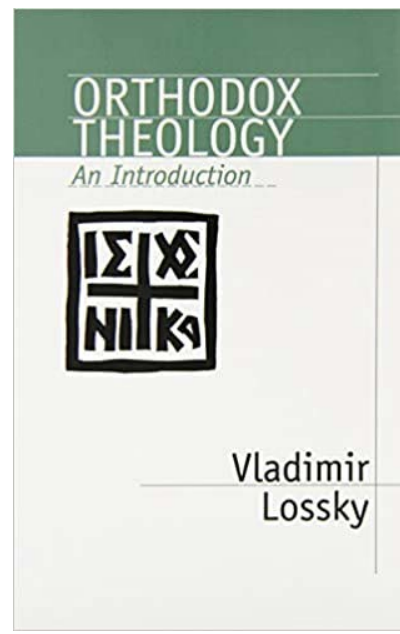
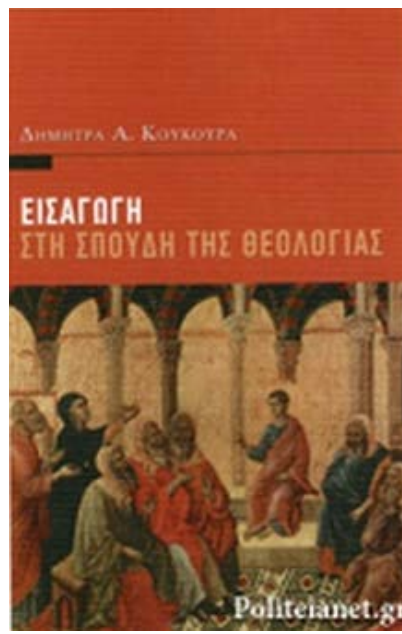
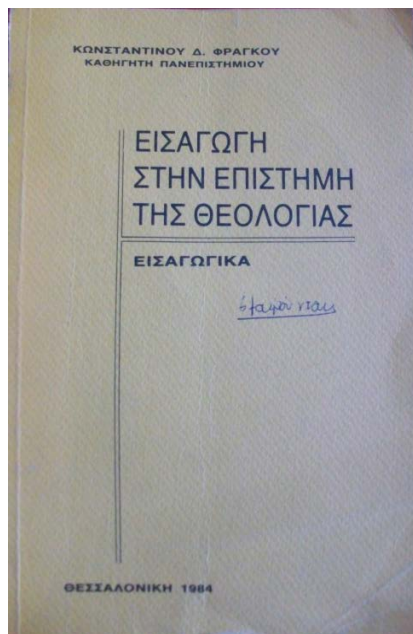
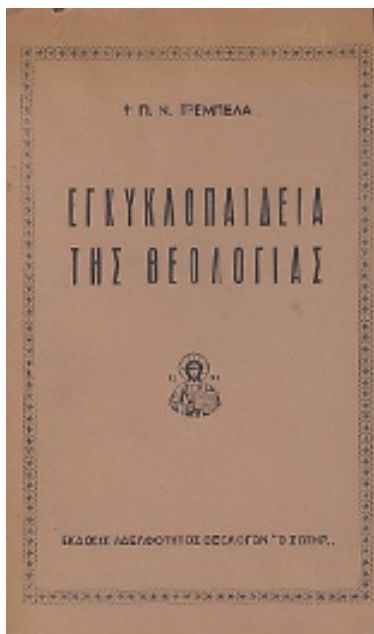
– Τι σημαίνει επιστήμη, τι σημαίνει επιστήμη της Θεολογίας, ποιες είναι οι σχέσεις της Θεολογίας με τις άλλες επιστήμες, ποια είναι η σχέση της Θεολογίας με την Εκκλησία (κριτική συνείδηση της Εκκλησίας), ποια είναι τα επικουρικά μαθήματα/γνωστικά αντικείμενα της Θεολογίας, ποια είναι η ιστορία της Θεολογίας.

Η Θεολογία στο νεωτερικό πανεπιστήμιο

Η Θεολογία ως μία ιστορικοφιλολογική επιστήμη, η οποία διαλέγεται κριτικά με μία σειρά άλλων γνωστικών αντικειμένων, όπως η φιλοσοφία, η ψυχολογία, η κοινωνιολογία, η ιστορία, η λογοτεχνία, οι φυσικές επιστήμες και εντάσσει γόνιμα και δημιουργικά στο επιστητό της στοιχεία από άλλες επιστήμες. Το ίδιο κάνουν και οι άλλες επιστήμες. Δεν υπάρχουν στεγανά γνωστικά αντικείμενα, αλλά όλα συνδιαλέγονται. Στην αρχαιότητα η φιλοσοφία και οι επιστήμες ήταν τμήμα της θεολογίας. Η εξειδίκευση των γνώσεων και των επιστημών προέκυψε κυρίως κατά τη νεωτερικότητα και εφεξής.

Εγχειρίδια Εισαγωγής στη Θεολογία

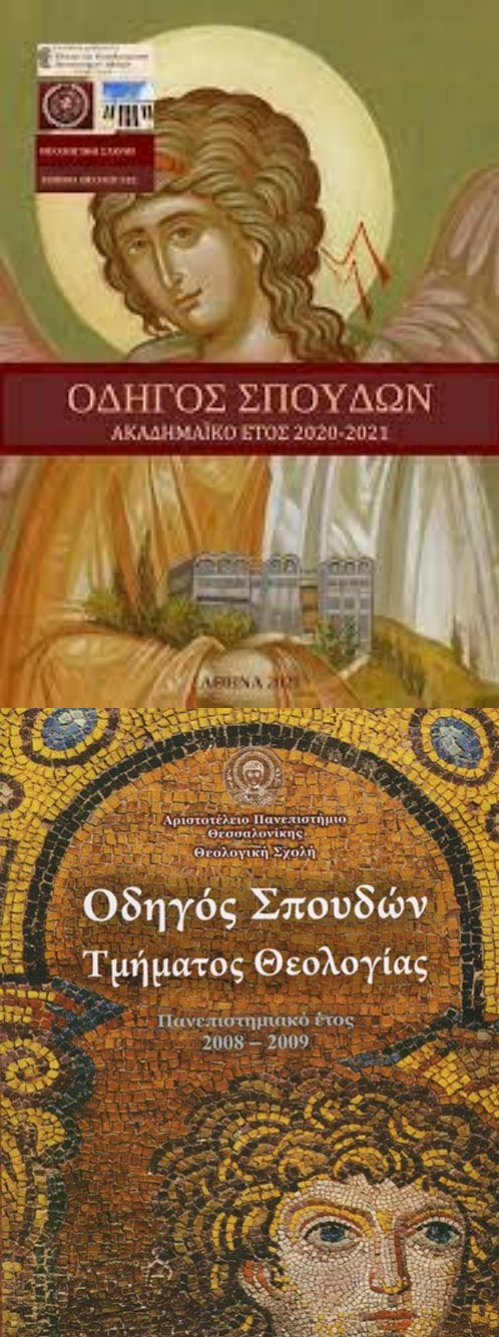

– Κατά καιρούς εμφανίστηκαν διάφορα εισαγωγικά εγχειρίδια στη νεότερη ορθόδοξη θεολογική επιστήμη που λίγο έως πολύ ήταν επηρεασμένα από αντίστοιχα της δυτικής Θεολογίας.

Ωστόσο, αυτά που συγκροτούν το πλαίσιο της Εισαγωγής στη Θεολογία είναι διάσπαρτα στα βιβλικά, πατερικά, συνοδικά και λειτουργικά κείμενα της Εκκλησίας ως προϋποθέσεις και μεθοδολογία της ορθόδοξης θεολογίας.

Οι επιστημονικοί κλάδοι της Θεολογίας

- **Ερμηνευτικός:** Ερμηνεία της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης, Ιστορία των Χρόνων της Καινής Διαθήκης, Ιουδαϊκή Αρχαιολογία
- **Ιστορικός:** Εκκλησιαστική Ιστορία, Εκκλησιαστική Γραμματολογία, Πατρολογία, Αγιολογία, Χριστιανική-Βυζαντινή Τέχνη και Αρχαιολογία, Θρησκευολογία
- **Συστηματικός:** Δογματική, Ηθική, Ιστορία των Δογμάτων, Οικουμενική Κίνηση, Δυτική Θεολογία, Εισαγωγή στη Θεολογία, Απολογητική, Φιλοσοφία της Θρησκείας, Κοινωνιολογία, Φιλοσοφία
- **Πρακτικός:** Λειτουργική, Ομιλητική, Υμνολογία, Κατηχητική, Ποιμαντική, Κανονικό Δίκαιο, Χριστιανική Αγωγή, Θρησκευτική Εκπαίδευση

Το έργο και η αποστολή της Θεολογίας

Η Θεολογία είναι ή οφείλει να είναι μια διαρκής ερμηνεία και επικαιροποίηση της Αγίας Γραφής και της Παράδοσης της Εκκλησίας σε κάθε εποχή και σε κάθε πολιτισμό.

- Παράδοση και Αγία Γραφή
- Ευαγγέλιο και πολιτισμός
- Παράδοση και ανανέωση
- Η Θεολογία ως ερμηνευτική επιστήμη
- Θεολογία και πολιτισμός
- Εκκλησία και κόσμος

Το επιστητό της θεολογικής επιστήμης

- Τα μνημεία της εκκλησιαστικής πίστης, λατρείας και ζωής
- Η ιστορία των κατά τόπους Εκκλησιών
- Τα κείμενα της Αγίας Γραφής
- Τα κείμενα των πατέρων και θεολόγων της Εκκλησίας
- Η λατρεία και η τέχνη της Εκκλησίας
- Οι συνοδικές αποφάσεις
- Η πνευματικότητα της μοναστικής παράδοσης
- Ο εν γένει πολιτισμός της Εκκλησίας.

**Επιστημονική μελέτη των μνημείων
της παράδοσης**

**Επιστημονική μελέτη της ορθόδοξης
ζωής και σκέψης**

**Συνειδητοποίηση, ανάδειξη,
διάσωση, ερμηνεία και προβολή της
ταυτότητας και οικουμενικότητας του
πολιτισμού της Ορθοδοξίας στις
διάφορες όψεις και εκφράσεις της.**

Σύνδεση της επιστημονικής θεολογίας με τη χαρισματική θεολογία

Η χαρισματική θεολογία είναι το περιεχόμενο πράγμα, η αυθεντική πίστη, λατρεία και ζωή ως αλήθεια της Εκκλησίας, την οποία μπορεί να ερευνήσει και να περιγράψει η επιστημονική θεολογία

Μέθοδοι και προϋποθέσεις επιστημονικής εργασίας στη Θεολογία

- Η σύγχρονη επιστημονική θεολογία οφείλει να γνωρίζει τα πορίσματα των επιστημών που σχετίζονται με την έρευνα των θρησκειών, της κοσμολογίας, των ανθρωπολογικών δεδομένων, της κοινωνικής πραγματικότητας, της πολιτικής, των ιδεολογιών κλπ.
- Η επιστημονική και συστηματική έρευνα των ιστορικών μνημείων και του πολιτισμού της Εκκλησίας, αλλά και της ζωντανής παράδοσης και εμπειρίας της Εκκλησίας.
- Η αμφισβήτηση του επιστημονικού χαρακτήρα της θεολογίας και η επιστημονική έκθεση του περιεχομένου της δογματικής διδασκαλίας της Εκκλησίας.

Μέθοδοι και προϋποθέσεις επιστημονικής εργασίας στη Θεολογία

- Η βυζαντινή φιλοσοφία και θεολογία και εν γένει ο βυζαντινός πολιτισμός ως μέρος του ιστορικού επιστητού της επιστημονικής θεολογίας.
- Μελέτη της εκάστοτε περιρρέουσας ατμόσφαιρας και του πολιτισμού μέσα στον οποίο σαρκώθηκε η πίστη και η θεολογία της Εκκλησίας. Η εμβληματική μελέτη περίπτωσης των σχέσεων Ελληνισμού και Χριστιανισμού.
- Η γνώση ως όραση, θέα, θεωρία και μέθεξη της αλήθειας των όντων, ο ρεαλισμός ως προς τη γνωσιολογία, διάκριση μεταξύ αλήθειας και γνώσης, η γνώση ως μετοχή στην αλήθεια.

Μέθοδοι και προϋποθέσεις επιστημονικής εργασίας στη Θεολογία

- Δυνατότητα και όρια της γνωστικής λειτουργίας.
- Η σχέση της θεολογίας με την τέχνη ως ερμηνευτική θεώρησης του κόσμου.
- Η θεολογία οφείλει να προσλαμβάνει τη γλώσσα της εποχής και του περιβάλλοντος και να διαλέγεται με τα δεδομένα της σύγχρονης γνωσιολογίας και επιστημολογίας ώστε να ερμηνεύει το ζωντανό περιεχόμενο της εκκλησιαστικής πίστης.
- Ιστορικές και ιδεολογικές προκαταλήψεις ως προς την πίστη και τη θεολογία της Εκκλησίας.

Μέθοδοι και προϋποθέσεις επιστημονικής εργασίας στη Θεολογία

- Ο άρρηκτος δεσμός μεταξύ της σαρκωμένης αλήθειας (ενσαρκώσεις του δόγματος) και της γλωσσικής διατύπωσης του δόγματος (δογματικής διδασκαλίας).
- Η θεολογική παράδοση της Εκκλησίας είτε στο Βυζάντιο είτε στον δυτικό Μεσαίωνα ασφαλώς και δεν αγνοούσε την ιστορικοφιλολογική μέθοδο: τα *Εξαπλά* του Ωριγένη, τα υπομνήματα των Πατέρων της Εκκλησίας, το έργο *Πηγή Γνώσεως* του Ιωάννη Δαμασκηνού, οι συλλογές ιστορικού και φιλολογικού υλικού όπως η *Μυριόβιβλος* του Φωτίου κ.λπ., κάλλιστα μπορούν να παραλληλιστούν με τις σύγχρονες κριτικές εκδόσεις έργων που ξεκίνησαν στη Δύση.

Σταθμοί της δυτικής θεολογίας:

ο μετασχηματισμός της προτεσταντικής ορθοδοξίας σε φιλελεύθερη έκφραση, προσλαμβάνοντας τα διάφορα φιλοσοφικά ρεύματα, όπως ο Διαφωτισμός, ο ορθολογισμός, ο εγελιανισμός, ο πραγματισμός, ο υπαρξισμός, καθώς και τα πορίσματα των ιστορικών ερευνών.

– Η φιλοσοφία σε ρόλο
ερμηνευτή και οι επιδράσεις
της στα ποικίλα θεολογικά
ρεύματα

Η φιλοσοφική σκέψη επηρεάζει
καίρια τη θεολογική έρευνα,
καθόσον οι θεολόγοι στη Δύση
αναζητούν τρόπους να
υπερβούν τη στατική και
σχολαστική θεολογία στην
προοπτική των ραγδαίων
ανακατατάξεων και αλλαγών
της νεωτερικότητας και της
μετανεωτερικότητας